

KNA stadijos

TIKSLAS IR KIENO KAŠTAI/NAUDA

ALTERNATYVŲ VERTINIMAS

SPRENDIMŲ STADIJA

0. Tikslo sistemos ar iniciatyvos (investicinio projekto, reguliavimo...)

1. Kiemo kaštai ir nauda

2. Alternatyvų išskyrimas

3. Alternatyvų įvertinimas fiziniiais matais

4. Alternatyvų įvertinimas pinigais

5. Ne rinkos kainų vertinimas

6. Diskontavimas ir socialinė diskonto norma (DN)

7. Galutinis sprendimas

Pavyzdys: Max QALY (quality-adjusted life years) SAS-e, transporto saugume etc.

KNA yra antropocentrinė. Who counts: paprastai šalies žmonės, ne užsieniečiai

Tašką B galima pasiekti įvairiais būdais...

Kiek bus sunaudota medžiagų tonų

Dauguma prekių parduodamos rinkoje, todėl rinkos kainos egzistuoja

Gyvybės vertė: LT ~1.5 mln. EUR; 1 QALY ~25k EUR

Dauguma (didelių) projektų turi ilgalaikes pasekmes

Ar kaštai nebuvo paversti nauda: sukurtos darbo vietos, sumokėti mokesčiai yra kaštai!

Esamos padėties (taškas A, status quo) ir norimos padėties apibūdinimas (taškas B)

Dabar LT analizė tokia nėra: dalyvauja ne gyvybiškumo, socialinė sfera, poveikis korupcijai...

...todėl reikia kruopščiai išskirti/apgalvoti alternatyvas

Kiek reikia darbuotojų ir jų darbo valandų
Kiek emituota CO2 tonų

Nauda: pajamos + vartotojo perviršis

Laiko vertė: transporte 1h vertė yra pusė valandinio DU

Pavyzdys: ES pinigai leidžia „pigiai“ susikurti infrastruktūrą, bet išlaikyti teks patiems

Distribucinė KNA: svariai naudingumams, kad atsvėrt didelius WTP turtingesniųjų

KNA tipo parinkimas (pilna KNA, kaštų efektyvumo analizė...) ir jokių „impact analysis“!

Pavyzdys: Kazokiškių sąvartynas (laimi vilniečiai, pralaimi kazokiškiai)...

Pavyzdys: elektros tiekimo vartotojams stabilumas (tinklų stiprinimas, autonomija)

Kiek vienetų produkto bus sukurta

Pasiryžimas sumokėti/priimti (WTP/WTA)

Gamtos paslaugų vertė, CO2 kaina...

Pavyzdys: Rail Baltica, vandentvarka, AE uždarymas etc.

N/K arba N - K
Jautrumo analizė + ekspertinis vertinimas

SWOT ir kitos papildančios analizės, jei reikia (kaip sekasi kitoms tyrimams, geros praktikos)

...tad reikia žinoti, KIEK yra tų laiminčių/pralaiminčių

Pavyzdys: prevencinės priemonės medicinoje ar heroizmas klinikinėje studijoje?

Kiek bus išsaugota gyvybių

Clarke-Grove mokesčiai ir kiti tiesos serumai

Šešėlinės kainos: išoriniai efektai, darbo kaina besant didelei bedarbystei

Ramsey socialinė DN: laiko pirmenybė + ekonominis augimas
Tarpkartinė DN (klim. k.)

Viešojo intereso matas: Pareto principas, Hicks-Kaldor kriterijus